

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Epistolarvm Innocentii III. Romani Pontificis Libri Vndecim

Innozenz <III., Papst>

Parisiis, 1682

Aldigerio Decano & Canonicis Aquilegien.

urn:nbn:de:hbz:466:1-20006

terræ fuerit, liceat vobis clausis januis, excommunicatis & interdictis exclusis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare. Nulli ergo &c. protectionis, confirmationis, constitutionis, & prohibitionis &c. Datum Laterani VI. Idus Iulij.

CRVM. PLACENTINO ELECTO.

*Epist. 111.
Electionem ipsius confirmat.*

Accedentes ad præsentiam nostram dilecti filij Hugo Vicedominus majoris Ecclesiæ, magister Alb. sancti Antonini Canonicus, & Al. Prior sancti Savini Placentin. cum litteris dilectorum filiorum Archidiaconi, Cleri, & populi Placentini, sua nobis relatione monstrarunt, & hoc ipsum præmissæ litteræ continebant, quod defuncto bonæ memoriæ Episcopo Placentino, Clerici ejusdem civitatis convenientes in unum, & de substituendo pastore longum tractatum habentes, tandem faciente illo qui divisa congregat, & congregata conservat, in te vota sua unanimiter contulerunt, suppliciter postulantes ut electionem de te canonicè factam ratam habentes, eam curarem auctoritate apostolica confirmare. Nos ergo volentes de forma electionis fieri certiores, sicut moris est approbati, de processu ipsius per venerabilem fratrem nostrum I. Albanen. Episcopum & dilectum filium I. rr. sanctæ Priscæ Presbyterum & G. sanctæ Mariæ in Aquiro Diaconum Cardinales inquiri fecimus diligenter, & tam per examinationem nunciorum ipsorum, quam ex decreti tenore nobis exhibiti, cognovimus evidenter electionem canonicam extitisse. Verum quoniam in hujusmodi duo tanquam potissima requiruntur, quod scilicet electio sit, & idonea sit electi persona, quorum primum eligentium factum, secundum autem electi meritum respicit, & ob hoc duplex sit examinatio necessaria, electionis videlicet & electi; licet per examinationem præmissam de forma electionis canonicæ redditi fuerimus certiores, tuam tamen personam, velut absentem, examinare nequivimus. Ceterum quia quorundam fratrum nostrorum assertio, qui te plenius cognoverunt, super vita pariter & scientia laudabile tibi testimonium perhibebant, & hoc ipsum præsumi poterat evidenter ex eo quod in ordine Cisterciens. & ad prioratus officium & ad abbatiæ regimen assumptus fuisti, & in

utroque laudabiliter conversatus; nos tam tuæ personæ quam Ecclesiæ Placentinæ ampliorem volentes gratiam exhibere, de consilio fratrum nostrorum electionem ipsam, sicut canonicè facta est, approbantes, eam duximus auctoritate apostolica confirmandam; confidentes in Domino & in potentia virtutis ejus quod cum honoris augmento virtutum tibi dabitur divinitus incrementum, quibus potenter adjutus, feliciter majora procures, qui minoribus hactenus laudabiliter insudasti. Et quoniam ad episcopale onus pariter & honorem non duxisti absque nostra licentia transeundum, ne gregi dominico diu desit cura pastoris, discretioni tuæ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus ad regimen Ecclesiæ Placentinæ, tanquam sponse tibi divinitus præparatæ, securus accedens, auctoritate apostolica præmunus, circa utilitatem Cleri & populi tibi commissi sollicitudinem vigilantem impendas & operam efficacem, ut sub regimine tuo plus per Deum quam per hominem, sicut creditur, procurato, præfata Ecclesia, quam prædecessoris tui obitus ad vesperam contristavit, de promotione tua lætitia matutina recepta, spiritualibus & temporalibus proficiat institutis. Datum Laterani V. Idus Iulij.

Scriptum est super hoc in eundem ferè modum Clero & populo Placentin. usque ad verbum institutis. Quocirca universitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus eidem electo, tanquam patri & pastori animarum vestrarum, debitam obedientiam & reverentiam impendentes, tam circa spiritualia quam etiam temporalia sibi parcat humiliter & devotè, recipientes firmiter & tenentes ipsius salutaria monita & præcepta, ut subsidio vestræ devotionis adjutus, divina præcedente gratia & sequente, ad honorem Dei, salutem suam, utilitatem vestram, & profectum Ecclesiæ Placentinæ, injunctum sibi officium valeat feliciter consummare. Datum ut supra.

*ALDIGERIO DECANO
& Canonicis Aquilegien.*

Orta nuper inter vos & dilectum filium Poponem Præpositum Aquilegien. super administratione possessionum Aquilegien. Ecclesiæ ad Canoni-

Epist. 112.

*Epist. 115.
Decidit controversia Decani & Capiti Aquilegensis contra suum Præpositum.*

cos pertinentium contentione non parva, cum propter hoc utraque partium ad nostram presentiam accessisset, nos vobis & ipsi Præposito dilectum filium nostrum S. t. sanctæ Praxedis Presb. Cardinalem concessimus auditorem: coram quo fuit ex Præpositi parte propositum, quod vacante præpositura Ecclesiæ Aquilegien. vos cum absentem in Præpositum purè ac simpliciter elegistis, & electionem venerab. fratri nostro Aquilegensi Patriarchæ secundum consuetudinem præsentantes, postulabatis eam secundum tenorem cuiusdam transcripti, quod sumptum esse dicebatis ex privilegio Ol. bonæ memoriæ Aquilegien. Ecclesiæ Patriarchæ, auctoritate metropolitana confirmari. Cumque ipse deliberatione præmissa requisisset à vobis utrum justè in Præpositum fuisset electus, vobis respondentibus electionem fuisse de ipso canonicè celebratam, se purè recipere quod sibi justè offerebatur adjecit, tenoris ejusdem privilegij & præcedentis Canonicorum status signarus. Requisite autem postmodum ut vobis juramento caveret ne vos ultra id quod in privilegio prædicti Patriarchæ continebatur, aliquatenus molestarer, quod id si Simoniacum esset asseruit, renuntiationi vobis faciendæ renuntians, & se negans super hoc cautionem vobis aliquam præstiturum. Deinde Patriarcha prædictus electionem ipsius simpliciter confirmavit, & præcepit ei locum secundum prædecessorum suorum consuetudinem assignari. Accepto verò postmodum à ministerialibus suis quod ad eum de jure præposituræ administratio pertineret, ad villas Ecclesiæ Aquilegien. accessit, & officiales eum in Præpositum humiliter receperunt, juramentum ei super fideli villicatione præstantes. Cumque postmodum regressus Aquilegiam, sibi vellet administrationem cellarij vendicare, quasi possessionem ejus perferam, quia clausum erat cellarium, apprehendit. Propter quod postmodum quidam vestrum & ipse cum eis ad nostram audientiam appellarunt, appellatione ab utraque parte denuo postmodum innovata. Ceterum cum utraque partium in Patriarchæ fuisset presentia constituta, licet Patriarchæ quærenti si contra vos aliquid vellet proponere, quod nihil proponeret respondisset, sed paratus esset potius respondere quia esse se in

administrationis possessione credebat, nuncius vester ab impetitione ipsius vos postulavit absolvi; & vos postmodum Præposito regresso Aquilegiam, veruistis ne vos aliquatenus aggravaret, & super hoc ad ejusdem Patriarchæ audientiam appellastis. Qui Patriarcha cum Præpositum vellet inducere ne administratione se aliquatenus immisceret, ipse ad nostram audientiam vocem appellationis emisit, unde dictam administrationem sibi dari, sicut antecessores sui eam habuerant, postulabat. Verum ad hoc fuit ex parte vestra responsum, quod Ol. quondam Aquilegien. Ecclesiæ Patriarcha, volens necessitati Canonicorum & ipsius Ecclesiæ consulere honestati, auctoritate felicis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri & legationis, quaungebatur, & sua, in eadem Ecclesiæ communem vitam instituit, & proventus Ecclesiarum & prædiorum, quæ prius ad præposituram spectaverant, necnon & Obedientiarum redigi statuit in usus communes, Præposito omni prorsus jurisdictione, potestate, ac utilitate in eisdem bonis sublata, cui tamen vassallos, ministeriales, & ipsorum beneficia reservavit, sicut in ipsius privilegio continetur. Hanc autem ipsius Patriarchæ institutionem & possessionem prædictorum bonæ memoriæ Lucius Papa prædecessor noster auctoritate vobis apostolica confirmavit. Postmodum verò cum G. secundum formam privilegij memorati electus fuisset in Præpositum, & etiam confirmatus, quosdam Canonicorum precibus, quosdam verò terroribus adeo circumvenit, magistro scholarum à consanguineis ejusdem G. Præpositi jurare coacto quod se ipsi super administratione non opponeret obtinenda, quod administrationem ipsi salva institutione prædicta & confirmatione ipsius personaliter commiserunt, sic tamen quod in administratione non prædecessorum suorum sequeretur exempla, sed præfixam sibi à Capitulo formam potius observaret, quod idem Præpositus se fideliter impleturum fide data in manu Patriarchæ firmavit. Eo verò viam universæ carnis ingresso, ad petitionem Patriarchæ ipsius dictum P. secundum formam institutionis prædictæ in Præpositum elegistis, & electione cum institutionis transcripto Patriarchæ postmodum præsentata, & in presentia ipsius P. lecta,

& exposita in Theutonico idiomate diligenter, idem P. requisitus à Patriarcha si secundum formam ejusdem rescripti electionem recipere vellet, secessit in partem, & institutionis tenore perlecto, per venerab. fratrem nostrum Episcopum Concordiem. respondit quòd cum esset patrimonio dives & ecclesiasticis beneficiis abundaret, de prapostura ipsa nomen volebat solummodo & honorem, adjiciens per se ipsum, quòd praposturam recipere volebat secundum institutionis praposturæ tenorem, & secundum hoc ab eodem Patriarcha de prapostura fuit postmodum investitus. Deinde verò licet institutionis auctoritate praposturæ administrationem & possessionem prapostorum omnium haberetis, ea tamen ad majorem cautelam de Patriarcha, qui nunc residet, manibus susceptis: qui etiam institutionem communis vitæ ante litem motam suo privilegio roboravit. Veniens verò Prapostus Aquilegiæ, postulavit à vobis ut beneficium ei aliquod conferretis. Et cum ad respondendum certum terminum statuissetis eidem, possessiones vestras invadere voluit, & officiales vestros contra formam juramenti vobis præstiti jurare coegit. Propter quod provisor vester ad sedem apostolicam appellavit, eodem provifore possessiones retinete, ut prius, & administrationis officium exercente. Verum Prapostus ad cellarium vestrum cum armatis accedens, ipsum frustra nixus est occupare, ac cum iterum Ecclesiam intrasset armatus, ex parte vestra fuit ad nostram audientiam appellatum. Tandem verò idem Prapostus ad memoratum Patriarcham accedens, & appellationi & invasioni, quam fecerat, in manibus renuntiavit ipsius. Cum autem idem Patriarcha ex delegatione dilecti filij nostri S. tr. Sanctæ Praxedis Presb. Card. tunc apostolicæ sedis Legati partes ad suam præsentiam convocasset, & dixisset eidem Prapostito ut proponeret si quid adversus vos quæstionis haberet, eo respondente quòd nihil contra vos proponere vellet, sed paratus esset potius proponentibus respondere, vos ab impetitione ipsius postulatis absolvi, & ne possessiones vestras invaderet, ad sedem apostolicam appellastis. Quòd autem hæc sibi obesse non possent pars Prapostiti nixa est multiplici ratione monstrare, asserens institutionem illam

Ol. Patriarchæ in ipsius non debere præjudicium retorqueri, cum obtentata fuerit contra jus commune, consuetudinem Ecclesiæ Aquilegiensis, & institutionem Patriarchæ Poponis, & in praposturæ læsionem enormem facta fuerit prapostura vacante. Contra jus commune: quia ex jure communi procedit ut Prapostitus bona Ecclesiæ, cujus est Prapostitus, administret. Contra consuetudinem Aquilegiens. Ecclesiæ: quoniam per centum annos & ultra Prapostitus administrationem bonorum ejus habuerat, à tempore videlicet Patriarchæ Poponis usque ad tempus Olrici. In enormem læsionem praposturæ ipsius: quia per ipsam jus praposturæ usque adeo fuerat decurtatum, ut non nisi nomen & onus relictum Prapostito videatur. Præterea si etiam institutio memorata teneret, juri Prapostiti non obesseret, cum per ipsam non fuerit Prapostito administratio expressè sublata, & post eam prædecessor ipsius usque ad hæc tempora administrationem habuisse probetur. Nec nocet nec nocere potest quòd in eadem institutione subjungitur *Prapostito omni jurisdictione, potestate, & utilitate sublata*, cum dictus L. prædecessor noster illud in confirmationis suæ litteris non apponat. Cum enim ipse in confirmatione sua quædam minuat, ut de duplici portione in vestitu conferenda Decano & magistro scholarum, quædam addat, ut de his quæ pro vestitu Canonicis conferenda fuerint, per manum unius vel plurium, qui ad hoc ordinati fuerint, conferendis, quædam corrigat, ut super vestimentis præsentibus & absentibus pariter impendendis, ubi addidit, *si ex rationabili causa defuerint*, si quid in eadem institutione reperiatur de quo mentio in ejusdem Lucij confirmatione non fiat, id intelligitur reprobatum. Aut enim capitulum illud ei cum aliis expressum fuerat, aut dolosè suppressum. Si expressum fuit, & illud idem prædecessor noster noluit confirmare, intelligitur reprobasse. Quòd si suppressum fuerat, confirmatio eadem probabitur fuisse surrepta. Quod verisimilius videtur, cum in ipsa confirmatione de jure Prapostiti nihil penitus exprimitur. Præterea in eadem institutione administratio non aufertur Prapostito, sed jurisdictioni, utilitas, & potestas. Quòd sanè intelligendum est, ut Canonicorum utilitati proficiat, & jura Prapostiti

Præpositi non offendar, sic videlicet, ut non liceat Præposito contra tenorem institutionis ejusdem extra commune resectorium ministrare fratribus alimenta, vel præposituræ proventus, sicut prius, suis usibus applicare. Vnde vos verba illa contra Præpositum minùs sufficere cognoscentes, institutionem prædictam vobis fecistis per Patriarcham, qui nunc residet, innovari, & apponi in capitulo memorato, *Præposito omni jurisdictione, potestate, utilitate, & dispositione sublata*; & quasi consilij quòd administrationis vobis officium præsumperatis indebitè usurpare, institutioni Patriarchæ prædicti, ubi habebatur ut omnia bona quæ de præpositura, de Ecclesiis videlicet & prædiis & obedientiis provenirent, redigerentur in usus communes, utilitati vestræ omnimodis profutura, dispositioni fecistis apponi. Fuit etiam ex eadem parte adjectum, quòd Præpositus ipse quicquid ei fuisset electionis suæ tempore sub quacunque forma propositum, quod sibi justè offerebatur, se recipere simpliciter & purè respondit. Nec adjecit *secundum formam institutionis prædictæ*, immo cum postmodum quæreretur ab eo ut caveret ne quid sibi ultra formam institutionis prædictæ aliquatenus vendicaret, quòd non caveret asseruit, quia id simoniacam saperet pravitatem. Nec nocuit quòd in prima responsione sua non contradixit expressè, cum sciret jus suum ubique durare, nec adhuc plenè nosset tenorem institutionis ejusdem, utpote qui in Aquilegien. Ecclesia nunquam fuerat conversatus. Ex responsione quoque facta per Concordien. Episcopum, qui responderat eum ex præpositura non quærere nisi nomen solummodo & honorem, nullum juri suo asseruit præjudicium generari, cum in hoc nomen dignitatis intellexerit & administrationis honorem. Adjecit etiam vos esse quodammodo de simonia confessos, cum ipsum in Præpositum secundum formam institutionis prædictæ, ut fervaret videlicet quòd continebatur in ea, vos elegisse dixistis, cum hujusmodi conditio simoniacam sapiat pravitatem. Ceterum pars vestra rationes inductas taliter suis rationibus repellebat, asserens quòd prædicta institutio & tenuerat & tenebat, cum utilitatem communem & Ecclesiæ respiceret honestatem, & memoratus Ol. Patriarcha in ea & aucto-

ritate legationis & metropolitana usus fuerit potestate, & de totius Aquilegien. Capituli eadem fuerit instituta consensu. Nec oberat quòd consummata fuerat præpositura vacante, cum vivente adhuc priore Præposito sæpius fuerit de ipsa tractatum, & successor ipsius tanquam Canonicus faciendæ, jam factæ verò factus ipse Præpositus suum expressè præstitisset assensum; cum & ante electionem & confirmationem ipsius per annum & plus, & post per septem menses & amplius, in plena & pacifica possessione juxta ipsius institutionis formam liberè fuisset, donec eidem administrationem non tanquam Præposito sed tanquam Canonico personaliter commisit, sicut per testes fuerat legitime comprobatum. Per illa etiam verba, scilicet *omni jurisdictione, potestate, & utilitate sublata*, omnem administrationem sublatam Præposito dicebatis; cum in jurisdictione statuendi auctoritas, in potestate ministrandi facultas, & in utilitate convertendi, sicut prius, in suos usus præposituræ proventus ei fuerit licentia denegata. Sic enim in talibus potestas accipitur, secundum canonicas sanctiones, ut cum dicitur quòd omnes res Ecclesiæ in Episcopi potestate consistant, & ad ejus dispositionem pertineant; sic etiam & secundum constitutiones legales, bona pupilli dicuntur esse in potestate tutoris. Cumque consuetudo sit optima legum interpres, qualis illorum verborum fuerit intellectus, ex eo quòd continuè subsequutum est declaratur. Statim enim Capitulum, ut dictum est, sine contradictione cœpit administrare ante electionem G. substituti Præpositi per annum & plus, & post electionem & confirmationem ipsius per septem menses & amplius administrans; immo ex tunc administrare nunquam cessavit, cum G. Præpositus non ratione præposituræ sed ex commissione Capituli ministrarit, sicut per testes sufficienter fuerat comprobatum; & is utique possideat, cujus nomine possideretur. Adjecistis etiam quòd etsi prædicta institutio non teneret, idem tamen Præpositus sibi nihilominus præjudicium irrogat; cum secundum formam institutionis ejusdem, electionem, sicut per testes probatum fuerat, recepisset, & nihil aliud nisi nomen & honorem ex præposituræ officio postularet. Nec oberat quòd in confirmatione dicti

Lucij prædecessoris nostri de iurisdictione, potestate, & utilitate sublata Præposito nihil expressum extiterat; cum non semper quod simpliciter est suppressum, intelligi debeat reprobatur, immo fortius id exprimi solet quod approbatus ceteris reprobatur; cum non minor in reprobatione quam in approbatione sit solennitas requirenda. Nec fuerat simoniacum, si eum secundum formam sæpeditæ institutionis in Præposito elegistis, cum determinatio illa non conditionem denotet, sed modi vel status sit potius expressiva. Nos igitur his & aliis diligenter auditis per Cardinalem eundem quæ fuerant hinc inde proposita & diligentius intellectis, de fratrum nostrorum consilio ab impetitione Præpositi memorati sententialiter Ecclesiam & Capitulum Aquilegien. absolvimus, eidem Præposito super hoc perpetuum silentium imponentes. Decernimus ergo &c. diffinitionis &c. Datum Laterani VII. Idus Iulij.

*CANTVARIENSI
Archiepiscopo.*

*Epist. 114.
Vt Ecclesiis
parochialibus
iuste decimæ
perfolvantur.*

Pervenit ad audientiam nostram quòd multi in diocesi tua decimas suas integras vel duas partes ipsarum non illis Ecclesiis, in quarum parochiis habitant, vel ubi prædia habent, & à quibus ecclesiastica percipiunt sacramenta, perfolvunt, sed eas aliis pro sua distribuunt voluntate. Cum igitur inconveniens esse videatur, & à ratione dissimile, ut Ecclesiæ quæ spiritualia seminant, metere non debeant à suis parochianis temporalia & habere, fraternitati tuæ auctoritate præsentium indulgemus ut liceat tibi super hoc, non obstit. contradictione vel appellatione cujuslibet, seu consuetudine hætenus observata, quod canonicum fuerit ordinare, & facere quod statueris per censuram eccle. firmiter observari. Nulli ergo &c. confirmationis &c. Datum Laterani II. Nonas Iulij.

EIDEM.

*Epist. 115.
Vt onera &
pensiones Ec-
clesiis impositæ
rescindantur.*

Qvæ in derogationem sanctorum canonum attentantur, tanto potius infringi volumus & carere robore firmitatis, quanto auctoritas universalis Ecclesiæ, cui licet immeriti, præsidemus, ad id nos provocat & inducit. Significasti nobis siquidem quòd plures

sunt in Cantuarien. diocesi, qui contra juris canonici sanctionem novas pensiones Ecclesiis quibusdam imposuerunt, & veteres temeritate præsumperunt culpabili augmentare. Cum igitur id in contemptum ecclesiasticæ institutionis redundet, fraternitati tuæ auctoritate præsentium indulgemus ut liceat tibi pensiones de novo impositas in irritum revocare, & in statum priorem appellatione remota reducere augmentatas. Nulli ergo &c. Datum Laterani VI. Kal. Iulij.

*SIMONI ARCHIDIACONO
Wellensi.*

Iustis perentium desideriis &c. usque ad verbum suscipimus. Specialiter autem archidiaconatum Wellen. cum Ecclesia de Iuvis & Ecclesia de Subrent ad ipsum archidiaconatum pertinentibus, sicut ea iuste possidetis &c. Nulli ergo &c. Datum ut supra.

*Epist. 116.
De confirma-
tione privile-
giorum.*

*EPISCOPO TVDENSI,
Decano Zamorensi, & Priori sancti
Isidori Legionen.*

Controversiam quæ inter venerabilem fratrem nostrum Episcopum Aurien. ex una parte, & Abbatem & conventum Cellæ novæ ex altera vertebatur, super libertate ac subiectione ipsius monasterij, & sententiis excommunicationis & suspensionis in Abbatem prolatis, & in monasterium interdicti, venerabili fratri nostro Lucen. Episcopo & dilectis filiis Abbati de Melon. & P. Iohannis Archidiacono Astoricen. commisisse recolimus sine debito terminandam. Qui, cum eis de causæ meritis constitisset, ad diffinitivam sententiam processerunt, adjudicantes subiectionem monasterij Ecclesiæ Auriens, Abbatem verò & monasterium ab Episcopi sententiis absolventes; quemadmodum ex ipsorum authentico nobis exhibito demonstratur. quam idem Episcopus petebat auctoritate sedis apostolicæ confirmari. Verùm ex parte dictorum Abbatis & monachorum fuit propositum ex adverso, ipsam sententiam nullius esse momenti, tanquam post appellationem prolatam, & à suspectis iudiciis, & super articulo de quo lis non fuit contestata. Contra eandem quoque alia quædam coram vobis expressius designanda nihilominus eorundem nuncio appone-

*Epist. 117.
Communitat
illis cognitio
causæ Episco-
pi Aurien. &
Abbatis acque
monasterij
Cellæ novæ.
Vide lib. 1.
epist. 60.*